

Bekende Brabanders over *Superbrabants*:

Frank Lammers: ‘Ons oma zee al toen ik naar boven de grote sloten verhuisde: “vergeet nooit waar je vandaan komt” en zo is het. En ok darum mag het Brabants nooit verloren gaan.’

Kluun: ‘Kaaileuke cursus Brabants voor beginners en gevorderden!’

Esther Verhoef: ‘Tijdens het lezen van *Superbrabants* ben ik het dialect van mijn geboortegrond steeds meer gaan herwaarderen.’

Klaas Dijkhoff: ‘Di boek lat zien da’t wel goe komt. Da ons Brabants nie allin super is, maor deur de jeugd zelfs hyper. Dagge’t ok op oew eige manier kent doen, awwe mekaor mar blève verstaon. Da ut ok verandert om te kunne blève bestan. En agge da nie skon vindt, moette mar gewon nie zu maauwe.’

Frits Spits: ‘Superbrabants hoor ik als ik samen met Kristel Doreleijers een rondje door Eindhoven loop. Met haar hoor ik die zachte taal van mijn jeugd die gelukkig met zijn tijd is meegegaan. Die ervaart in dit digitale tijdperk en nog altijd van de geschiedenis vertelt.’

Arno Kantelberg: ‘Mijn moeder, een geboren Amsterdamse die voor de liefde naar Brabant was verhuisd, keek me altijd aan als mijn broer iets tegen haar gezegd had in het Gemerts dialect dat wij kinderen allemaal spraken. “Wat zegt-ie?” vroeg ze dan, waarna ik aan de vertaling begon. Hadden we toen maar dit boek gehad!’

Björn van der Doelen: ‘Naast Superman en Superwoman hebben we nou ook Superbrabants. Ge hoeft het nie per se goed te kunnen spreken of te verstaan om te kunnen begripen wa het is. En wa het is, is wa het is. Super! Net als dit kei-mooie, liefdevolle boek!’

Rob Scheepers: ‘Eindelijk un goei boek over ut Broabants dialekt! Dus vat un tas koffie vur oe eige, kuukske d’r neffe, oe peu op toffel en leze mor. Moi toch? Fniedan?’

Koen Frijns (Frino): ‘Bots! Wanne grindtegel! Dit boek teft oe hullemoal waterpas! Kristel verwelkomt de lezer, zoals goed gebruik is in Brabant, op een hartelijke, humoristische wijze in de wereld van de mooiste “taal” van Nederland. Elke bovensloter die volgend jaar carnaval wil komen vieren in het zuiden, neemt dit boek mee als ticket.’

Marc van Oostendorp: ‘*Superbrabants* is een sprankelend reisverslag door een taal die tegelijkertijd oeroud en springlevend is. Van schoolplein tot sociale media duikt de jonge onderzoekster Kristel Doreleijers in het Brabants, en wat ze vindt is warm, grappig en veerkrachtig. Met oog voor taal én de mensen die haar spreken laat ze in dit boek zien hoe het dialect juist bij jongeren leeft. Na het lezen van *Superbrabants* wil je oefenen op je zachte g. En wel meteen.’

Yoïn van Spijk: ‘Kristel is niet alleen een deskundige onderzoekster maar ook een bedreven vertelster. Je vliegt door *Superbrabants* heen alsof je aan een bakske koffie zit met een vriendin. Onder-tussen leer je elke pagina boeiende en verrassende feiten over veranderende taal in Brabant – en bovenal over taal als iets van ons allemaal.’

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Kristel Doreleijers

Superbrabants

Over jongerentaal, *New Kids*
en je thuis voelen in je dialect

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 7207 0

ISBN 978 90 263 7208 7 (e-book)

© 2026 Kristel Doreleijers

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Omslagontwerp en -illustratie © Roald Triebels, Amsterdam

Foto auteur © Dirk-Jan van Dijk

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

‘En waor ge ok zèt
en wègge ok doet,
blèft oeweige.’

Uit: ‘Mèskes meej ’n zaachte G’ – Hein Augustijn
(*BraboMundo*, 2019)

Inhoud

Vurraf 9

Brabants, wa is da? 15

#teamfriet 39

Brabo's be like 56

Superbrabants 76

Artilect 95

Ik kom uit Brabant, jonguh! 116

Dialectinfluencers en TikTok-taal 140

Brainportbrabants: van *hello* tot *houdoe* 159

Hoe moet da nou verder? 178

Da ge bedankt zijt da witte... 191

Verder lezen 193

Vurraf

Het is iets na achten als ik met een klapstoeltje onder mijn arm richting het plein wandel. Het is een drukte van jewelste. Van alle kanten komen mensen aangesneld, uitgedost in trainingspakken, soms zelfs met plaksnorren en pruiken. Hele vriendengroepen verzamelen zich aan de ingang. Maar ik zie ook jonge stellen, oudere koppels en mensen die in hun eentje het plein betreden.

‘Zijn er nog tickets?’ hoor ik iemand vragen.

‘Nee sorry, we zijn helemaal uitverkocht vanavond,’ zegt de gastvrouw terwijl ze naarstig de QR-codes op de schermpjes van bezoekers scant.

Eerlijk gezegd verrast het me. Toen ik mijn filmkaartje kocht, was dat vooral omdat ik benieuwd was of hier vijftien jaar na de première überhaupt iemand op af zou komen. Vanavond draaien ze bij bioscoop Natlab in Eindhoven de film *New Kids Turbo*. De vertoning is onderdeel van hun reeks buitenfilms. Eenmaal op het plein vraag ik een steward of ze vaker uitverkopen.

‘Soms,’ zegt hij, ‘maar deze ging wel heel hard.’

Ruim vijfhonderd mensen komen samen in het culturele hart van Strijp-S, het voormalige fabrieksterrein van Philips in stads-

deel Striijp. De laatste jaren is de buurt opgewaardeerd tot een hotspot die bekendstaat om creativiteit, (industrieel) design en innovatie. Dat gegeven staat nogal in contrast met de film waar mensen nu massaal voor toestromen.

Het rumoer zwelt aan terwijl de zon geleidelijk ondergaat. De lucht heeft iets romantisch, met de rode gloed van de vallende schemer. Om me heen halen mensen bier, frisdrank en grote bakken popcorn. Ze maken selfies of ze vragen of ze andere bezoekers op de foto mogen zetten. Vooral het groepje achter me doet het goed. De vrouwen dragen ordinaire panterprintjes en de mannen zijn gehuld in retro trainingspakken, reflecterende veiligheidshesjes, slippers met sportsokken en *tattoo sleeves*. Ze dragen dikke gouden kettingen op hun deels ontblote bovenlijven.

De sfeer is gemoedelijk, ik zou haast zeggen uitgelaten. Naast me is een stel komen zitten. Ik schat dat het dertigers zijn. Ze zeggen me vriendelijk gedag en zijn in tegenstelling tot veel mensen op het plein niet verkleed.

‘Is dit een goed plekje?’ vraagt de vrouw aan haar partner.

‘Ja, kut!’

Ik schrik van zijn reactie. Hoorde ik dat nou goed? Maar hij zei het echt, en later nog een paar keer, telkens als ze hem iets vraagt en hij instemmend antwoordt. Het lijkt haar niets uit te maken.

Een bioscoopmedewerker pakt de microfoon en probeert de massa tot stilte te manen. Een paar huisregels volgen. ‘Nie roke, nie hier! Ginne vuurbal!’ Alles gaat vanavond in onvervalst Brabants. Er blijkt ook een prijsuitreiking te zijn. De best geklede gasten van de avond winnen een traytje Schultenbräu. Grote blikken goedkoop, lauw bier. Het groepje dat zojuist nog achter me zat, neemt die prijs maar al te graag in ontvangst. ‘Uitdelen, kut!’

Even later is het tijd om de film te starten. Precies op dat mo-

ment vliegt er een helikopter over. ‘Woutuhhh!’ joelt het publiek. Bij de openingstune staat een aantal mensen spontaan op uit hun klapstoeltjes. Ze beginnen fanatiek te hakken, tot hilariteit van de rest van de bezoekers. In de anderhalf uur die volgen lijkt het soms wel of new kids Richard, Rikkert, Gerrie, Robbie en Barrie uit Maaskantje zelf op het plein aanwezig zijn. Het publiek scandeert veel dialogen luidkeels mee, vaak zelfs iets te vroeg, en verradt daarmee hoe bepaalde fragmenten in het (collectieve) geheugen gegrift staan.

Sommige scènes slaan bijzonder goed aan. Wanneer new kid Richard Batsbak een brief ontvangt waarin staat dat zijn uitkering wordt stopgezet, besluit het gezelschap vanaf dan nergens meer voor te betalen. Om me heen klinkt veel instemming: ‘Da we vanaf nu hullemaol nerreges mir vor betaole!’ Ook de scène waarin per ongeluk het rivaliserende dorp Schijndel wordt gebombardeerd, valt in de smaak. ‘Zonne grote vuurbal jonguh!’ roepen enkele mensen vooraan. Kort daarna galmt het over het hele plein: ‘BAM!!!’ En dan het moment dat new kid Rikkert Biemans eindelijk seks heeft met zijn Manuela. ‘Rikkert is gin maogd mir!’ Iedereen juicht en de blikjes Schultenbräu vliegen door de lucht.

De film heeft vanavond Engelse ondertiteling, wat voor een vreemd effect zorgt. Het Brabants van de new kids valt niet gemakkelijk te vertalen als je de juiste toon wilt vatten. En zouden er echt niet-Nederlandstaligen, of zelfs niet-Brabantstaligen, kijken? Een goeie inburgering is het wel natuurlijk. Na afloop wordt er luid geklapt. ‘Godverdomme ne mooie film, ofnie?!’ hoor ik twee jongens tegen elkaar zeggen, terwijl ze zich weer richting de uitgang begeven. Dan volgt ook een groepje met internationals. Iemand probeert ze in het Engels nog wat stukjes uit de film uit te leggen. Dus toch.

Hoewel het succes van de *New Kids*-buitenfilm me in eerste instantie verraste, komt het ook weer niet uit de lucht vallen. Het past binnen een trend waarin het Brabants weer opleeft: de taal, de cultuur en het gevoel van binding met de regio. Maar hoe valt dat te verklaren in een wereld die juist steeds internationaler wordt? En bovendien: de jeugd spreekt toch helemaal geen dialect meer?

Ook ik hoor bij die nieuwe generatie Brabanders. Ik ben opgegroeid in Eindhoven en vertrouwd met de klanken van deze stad en de provincie, maar ik zou mezelf absoluut geen dialectspreker noemen. Hooguit spreek ik een soort tussenvorm, een mengeling van Standaardnederlands en Brabants. Nederlands met een regionaal accent en een paar andere regionale eigenaardigheden. Ik zeg dat ik ben aangereden als ik ben vertrokken en ik eet liever friet dan patat. Maar dat zijn voorbeelden waar een echte dialectspreker om lacht, een dialect light, en dat is waarschijnlijk al veel gezegd. Het échte Brabantse dialect onderscheidt zich op alle vlakken van het algemene Nederlands. Het heeft een eigen grammatica, een uniek repertoire aan klanken ('wel *taggetig!*' zoals taalkundige en dialectkenner Wim Daniëls geregeld benadrukt) en een woordenschat om u tegen te zeggen.

Ik ben daarom ook altijd een beetje bang om door de mand te vallen. Heb je wel recht om je uit te spreken over de status van een taal die je zelf amper spreekt? Laat me meedoen aan een Brabants dialectdictee en ik faal faliekant. Als taalwetenschapper krijg ik vaak de vraag wat mijn lievelingswoord is. Ik heb me altijd kunnen redden door te zeggen dat *houdoe* mijn favoriete Brabantse woord is. Dat is zeker niet gelogen, maar ik sluit niet uit dat mijn kleine dialectwoordenschat bijdraagt aan mijn voorkeur voor *houdoe*.

Hoe beperkt mijn eigen Brabants ook is, toch hou ik ervan.

Ik voel me sterk verbonden met de regio waar ik vandaan kom en waar ik nog altijd woon. En veel meer mensen houden van het Brabants, misschien geldt dat voor jou ook wel. Het Brabants kan in het algemeen rekenen op veel publieke belangstelling. Brabantse typetjes doen het goed in het theater en in series en films, maar ook landelijke media schenken met regelmaat aandacht aan 'onze' taal en cultuur. Mensen zoeken bijvoorbeeld naar de kern van het Brabander-zijn: wat maakt die Brabanders met hun zachte *g* toch zo aimabel? Dat leidt al gauw tot allerlei stereotypen, waarvan je er in dit boek een heleboel voorbij zult zien komen.

Als sociolinguïst doe ik niets liever dan verschillen en veranderingen in taal duiden: aantonen hoe die verband houden met maatschappelijke ontwikkelingen en de individuele behoefte van sprekers om te laten zien wie ze zijn. En misschien juist omdat ik geen dialectkenner of dialectoloog ben, heb ik het Brabants de afgelopen jaren door een interessante bril kunnen bestuderen. Jongeren die vandaag de dag van huis uit geen dialect meer spreken, er niet echt binding mee hebben, maar zich wel Brabander voelen, zijn in de dialectologie altijd buiten beschouwing gelaten. Zo'n jongere was ik zelf ook. Gesprekken, discussies en artikelen over dialect in het publieke debat en in de media gaan heel vaak over de vraag wat er allemaal verloren gaat, maar je kunt die vraag ook omdraaien: wat blijft nog wél en hoe kunnen we veranderingen omarmen?

Na ruim acht jaar onderzoek is dit boek *Superbrabants* ontstaan. Niet alle superhelden dragen een cape, en dat geldt ook voor het Brabants. Een dialect dat op het eerste gezicht terrein verliest, duikt op steeds meer plekken juist weer op. Soms in een heel andere gedaante, op buitengewone wijze. De afgelopen jaren sprak ik hierover met honderden mensen: Braban-

ders en niet-Brabanders, collega-taalkundigen in binnen- en buitenland, jongeren en ouderen, dialectliefhebbers en dialectwantrouwers, lokale verslaggevers en journalisten van grote landelijke media. Hoewel sommigen van hen sceptisch waren over het bestaansrecht van dialecten of het Brabants in het bijzonder, of zelfs beweerden er hélemaal niks mee te hebben, merkte ik bij iedereen die ik sprak dat er ook een zaadje werd geplant van waaruit de taalliefde verder kan groeien.

In dit boek laat ik je aan de hand van grappige en actuele taalobservaties de culturele en sociale waarde van lokale taal ervaren – óók als je zelf geen Brabander bent. Ik neem je mee in mijn verhaal over het Brabants, waarin je misschien ook wel jouw eigen verhaal kunt herkennen, of dat van je Brabantse idolen, familie, vrienden, kennissen of collega's. Door je te verdiepen in je eigen taal en cultuur of die van een ander, kun je jezelf of de ander ook beter leren begrijpen.

Het Brabants krijgt onder invloed van jongeren, sociale media en toenemende diversiteit nieuwe impulsen. Ook in dat 'nieuwe' Brabants kunnen mensen zich thuis voelen. Waarom hebben ze daarvoor soms aan één woord of één klank genoeg? Waar komt de behoefte vandaan om dialect te spreken en dat af en toe te overdrijven? En hoe kan het dat de een totaal geen moeite heeft met taalverandering, terwijl de ander om een teiltje vraagt? Het zijn vragen die inzicht kunnen geven in de manieren waarop mensen taal aanvoelen, gebruiken, beleven en waarderen, vaak in directe relatie tot de culturele gemeenschap waar zij zich onderdeel van voelen. Misschien kan *Superbrabants* bij jou ook een zaadje planten en zo de liefde voor het Brabants aanwakkeren, bestendigen of laten terugkeren.

De liefde voor het Brabants dat verdwijnt en tegelijkertijd sterker is dan ooit.

Brabants, wa is da?

Het Brabants wordt voor de grap weleens de kortste en meest efficiënte taal van Nederland genoemd. Er zijn een aantal iconische zinnnetjes waarmee je de proef op de som kunt nemen. Ook als je zelf geen Brabander bent, kun je met deze zinnnetjes even doen alsof. Wil je bijvoorbeeld aangeven dat iets tot de mogelijkheden behoort? Zeg dan *da kan* of *dè ken*. Zie je in de verte een goede vriend aankomen en wil je dat aan iedereen laten weten? Roep dan gauw *heddem!* Mocht je iemand niet goed verstaan, dan volstaat *wa?!*, *wè?!* of *wellek?!* als een verzoek om de uitspraak nog eens te herhalen. Weet je iemands naam niet meer of ben je gefrustreerd, gebruik dan *euhy!* Gaat het leven al langere tijd niet over rozen, dan verzucht je *tis wa* of *tis wè*. En als je iets bijzonder spijtig vindt, zijn er ook niet veel woorden nodig om dat uit te drukken: *das sund* of *dès sund!*

Wat eigenlijk ook best *sund* is, is dat het Brabants niet wat meer erkenning heeft gekregen voor al dat communicatieve gemak. Het Brabants is ‘maar’ een dialect van het Nederlands, net zoals het Zeeuws bijvoorbeeld. Je mag het Brabants dus niet eens een taal noemen. Maar ergens is dat onzin. Wat in Nederland al dan niet telt als een taal is namelijk vooral een politieke aan-

gelegenheid. Het Brabants heeft niet de officiële status van een regionale taal, zoals het Fries die bijvoorbeeld wel heeft. De overheid heeft het Fries erkend als rijkstaal in de provincie Friesland. Scholen moeten in principe onderwijs in het Fries aanbieden en er zijn zelfs leerlingen die er eindexamen in doen. Er mag ook rechtspraak worden gevoerd in het Fries.

Ook op Europees niveau geniet het Fries erkenning. De Nederlandse overheid heeft namelijk het Europees Handvest voor regionale talen en minderheidstalen ondertekend, of met een deftig woord: geratificeerd. Binnen dat Handvest kan een taal onder twee delen erkenning krijgen: deel II of deel III (deel I bevat enkel algemene bepalingen), waarbij III net wat meer waard is dan II. In Nederland is het Fries erkend onder deel III. De Nedersaksische dialecten, die worden gesproken in het noordoostelijke deel van Nederland (onder andere in Groningen, Drenthe, de Achterhoek, Twente en Salland), en het Limburgs zijn sinds het einde van de jaren negentig erkend onder deel II – al streven ze allebei wel naar een deel III-erkenning. Het verschil tussen een deel II- en een deel III-erkenning is vooral een verschil in de mate van bescherming: onder deel II mag de overheid het gebruik van de taal niet bemoeilijken, terwijl ze die onder deel III ook echt moet helpen beschermen en bevorderen, bijvoorbeeld via het onderwijs, de media en in de rechtbank.

Dat het Brabants geen enkele officiële erkenning heeft, zou je een willekeurigheid kunnen noemen. En vooral het gevolg van een gebrek aan een sterke lobby. Niet voor niets klinkt in het lied ‘Brabant’ (2003) van Guus Meeuwis de regel ‘was men maar op Brabant zo trots als een Fries’. Daar zit natuurlijk een kern van waarheid in. Maar je hoort ook weleens dat Brabanders zich gewoon niet zo bekommeren om formaliteiten: voor het koesteren van de Brabantse cultuur – waaronder het dialect – is geen Haagse erkenning nodig.

Ook op een ander vlak zijn de Brabanders opvallend nuchter. Noord-Brabant is de enige Nederlandse provincie zonder regionaal volkslied. Verschillende keren is al geprobeerd om van ‘Brabant’ het officiële volkslied van de provincie te maken. Ondanks dat ruim twintigduizend mensen hun handtekening zetten onder een petitie in 2007, is er nooit voldoende draagvlak of politieke overeenstemming geweest. De meest recente poging werd geïnitieerd via de motie ‘Brabants Volkslied’ van de fracties van de BoerBurgerBeweging en 50PLUS in de Provinciale Staten. Uit een officiële memo van 30 september 2025 blijkt dat Guus Meeuwis en componist Jan-Willem Rozenboom het zelf niet zien zitten dat hun nummer een dergelijke status krijgt. ‘Ze zijn er trots op dat hun nummer verbindt, en willen niet dat het onderdeel wordt van een eventuele politieke discussie.’ Het is natuurlijk ook maar de vraag of het gemoedelijke nummer ‘Brabant’ voor alle officiële gelegenheden even geschikt is. De regel ‘dan denk ik aan Brabant, want daar brandt nog licht’ doet het ongetwijfeld beter in een vol Philips Stadion dan bij een dodenherdenking.

Net als de steeds terugkerende discussie over het Brabantse volkslied zou je de discussie over de status van het Brabants symbolisch kunnen noemen. Uiteindelijk gaat het natuurlijk om wat mensen in het dagelijks leven spreken, en niet zozeer om het label dat je daarop plakt. Toch kan de vraag of je Brabants nu moet classificeren als een taal of als een dialect wel helpen om te begrijpen wat het Brabants precies is. Het antwoord op die vraag is een constant samenspel van politieke en taalkundige argumenten.

Een belangrijk verschil tussen een taal en een dialect, bijvoorbeeld tussen het Nederlands en het Brabants, betreft de aanwezigheid van een vaste set regels. In naslagwerken en in taaladviezen is vastgelegd wat de regels van hét Nederlands – de

standaardtaal – zijn. Daar hoort ook een grammatica bij, al is de grammatica van het Standaardnederlands, in tegenstelling tot de spelling, niet wettelijk bepaald. Er is een Spellingwet die geldt bij de overheid en in het onderwijs, en die bijvoorbeeld zegt dat je *pannenkoek* in plaats van *pannekoek* moet schrijven, maar er is geen grammaticawet. Wat we in Nederland zien als dé grammatica van de standaardtaal is gebaseerd op afspraken die we door de jaren heen met elkaar hebben gemaakt. Ook voor het Fries zijn afspraken gemaakt: er bestaat een standaardvariant van het Fries, die onder andere aan de basis ligt van het onderwijs en naast de Friese dialecten bestaat. Het Limburgs en het Nedersaksisch hebben (nog) geen standaard; het zijn verzamelingen dialecten. Wel hebben ze spellingadviezen – met de nadruk op adviezen.

Voor dialecten zijn er doorgaans geen strikte taalafspraken gemaakt. Wat binnen dialectgemeenschappen geldt als de norm – het ‘correcte’ dialect – heeft te maken met overlevering: dialect krijg je van huis uit mee via je (groot)ouders. Je leert dialect niet op school, maar het gaat over van generatie op generatie. Door de jaren heen hebben dialectologen en dialectwerkgroepen, vrijwillige clubs van liefhebbers, wel geprobeerd een en ander vast te leggen. Zo bestaan er allerlei beschrijvingen van dialectgrammatica’s, zijn er talrijke dialectwoordenboeken en soms zelfs lokale spellingvoorschriften. Vaak zijn die naslagwerken heel lokaal, omdat dialecten van plaats tot plaats kunnen verschillen.

Hoewel het Limburgs en het Nedersaksisch in werkelijkheid ook bonte verzamelingen zijn van lokale dialecten, mogen ze door de Europese erkenning wel de naam ‘regionale taal’ voeren. Daarnaast heeft de Provincie Limburg in 2019 ook het convenant inzake de Nederlandse erkenning van de Limburgse taal ondertekend, waarin is afgesproken dat de Rijksoverheid en de

Provincie samenwerken om het gebruik van het Limburgs te bevorderen en de positie van het Limburgs te stimuleren. Voor het Nedersaksisch is er sinds 2018 een soortgelijk convenant. Dialecten zoals het Brabants en het Zeeuws verschillen hierin wezenlijk. De overheid heeft geen enkele plicht om ze te beschermen, die verantwoordelijkheid wordt opgepakt door erfgoedorganisaties en door individuele liefhebbers. Soms ligt er ook een taalkundig argument ten grondslag aan het ontbreken van formele erkenning. Zo zou je kunnen beredeneren dat de taalafstand, de mate waarin twee talen van elkaar verschillen, tussen het Brabants en het Nederlands kleiner is dan die tussen, ik noem maar even, het Limburgs en het Nederlands. Maar je zou ook kunnen zeggen dat het Brabants met zijn dialectwoorden, klanken en grammaticale eigenaardigheden net zo goed aanspraak maakt op een officiële status.

De slagingskans lijkt desalniettemin gering. Toen de Zeeuwen in 2001 aanklopten bij de Nederlandse Taalunie omdat ze het Zeeuws onder het Europees Handvest wilden laten erkennen, werd dat verzoek afgewezen. De Zeeuwen hadden geredeneerd op basis van het gelijkheidsbeginsel: als het Nedersaksisch in het noordoosten van Nederland erkend is, waarom het Zeeuws in Zeeland dan niet? Maar blijkbaar zijn in politiek opzicht niet alle dialecten gelijk. De voormalig hoogleraar Gronings, Siemon Reker, zei ooit treffend: ‘Een dialect is een taal die pech heeft gehad.’

Of officiële erkenning in de praktijk echt veel zoden aan de dijk zet – of die het dialectgebruik écht bevordert – is ook maar de vraag. Het is vooral een mooie steun in de rug; een teken van respect voor de lokale taal als een uiting van culturele rijkdom. Een taal wordt in het algemeen meer macht toegedicht dan een dialect, oftewel: ‘Een taal is een dialect met een leger en

een vloot,' zoals veel taalwetenschappers zeggen in navolging van de Russisch (nu: Lets)-Amerikaanse taalwetenschapper Max Weinreich. Maar ook zonder erkenning kunnen sprekers er zelf voor zorgen dat hun dialect leeft. Dat de Brabanders de gang naar Den Haag (nog) niet hebben gemaakt, betekent niet dat de taaltrots en de taalwil – de wil om Brabants te spreken en om het door te geven – in Brabant volledig ontbreken.

De vraag 'Brabants, wa is da?' kan ook betrekking hebben op de reikwijdte ervan. Je zou misschien geneigd zijn om een dialect te veralgemeniseren voor een hele provincie: in Zeeland spreekt men Zeeuws en in Noord-Brabant spreekt men Brabants. Hoewel daar in grote lijnen niets aan gelogen is, levert het een te simpel beeld op; een beeld dat voorbijgaat aan de grote diversiteit binnen het Brabants. In de provincie vind je van oudsher een enorme rijkheid aan lokale dialecten. Voorname Nederlandse dialectologen uit de twintigste eeuw, zoals de Noord-Hollandse Jo Daan en de Brabantse Toon Weijnen, beschreven al hoe dialecten van regio tot regio of zelfs van dorp tot dorp kunnen verschillen, soms in de kleinste details. Weijnen (geboren in het West-Brabantse Fijnaart) spitste zich in het bijzonder toe op de dialecten van Noord-Brabant en legde met grote precisie dialectgrenzen binnen de provincie bloot.

Zo hebben de dialecten in het oosten van Brabant in tegenstelling tot de dialecten in het westen van Brabant een klankverandering doorgemaakt. Een *manneke* is in het oosten een *mènneke*, een *koekske* een *kuukske* en een *popke* een *pupke*. Ook zullen Oost-Brabanders het eerder hebben over *ons mam* en West-Brabanders over *ons ma*. Een ander voorbeeld is het woord *huis*. In 1937 zouden er verspreid door de provincie wel veertien verschillende manieren zijn geweest om dit woordje uit